

УДК (UDC) 327 (73:510) «1980/1981»

DOI: <https://doi.org/10.21272/starovyna.2022.61.4>

ГОНЧАРЕНКО А. В.*

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ПРЕЗИДЕНТА США ДЖ. КАРТЕРА ЩОДО КНР, 1980–1981 рр.

Анотація. У статті досліджено зовнішню політику США щодо КНР під час президентства Дж. Картера в 1980-1981 рр. Проаналізовані причини, хід та наслідки активізації зовнішньополітичної стратегії США щодо Китаю протягом періоду, що вивчається. Охарактеризовано практичну реалізацію зовнішньополітичних ініціатив адміністрації Дж. Картера у китайському напрямку 1980-1981 рр. Висвітлено позицію Білого Дому у протистоянні КНР–КР, а також конкретні зовнішньополітичні дії Вашингтону щодо Пекіну та Тайбею. Окреслено роль різних угруповань в американському істеблішменті у процесі еволюції зовнішньополітичного курсу адміністрації президента США Дж. Картера щодо КНР у 1980-1981 рр.

Ключові слова: США, КНР, КР, Китай, Тайвань, зовнішня політика, американсько-китайські відносини, Джеймс («Джиммі») Картер, Сайрус Венс, Гарольд Браун, Збігнев Бжезінський, Ден Сяопін.

У другій половині ХХ ст. американсько-китайські відносини займали одне з головних місць у світовій політиці. Протягом десятиліть історичні шляхи США і КНР зближувалися, розходилися, а інколи перепліталися найхимернішим чином. Стосунки між цими країнами визначалися внутрішньополітичними та зовнішньополітичними тенденціями їх розвитку, взаємодія яких призводила до співпраці і протистояння, періодів нормалізації двосторонніх відносин і гострої конфронтації. Всі ці процеси відкладали свій відбиток не лише на специфіку американсько-китайських стосунків, але і на співвідношення світових політичних сил.

Джерельна база та історіографія порушеної нами проблематики багаточисельна. З поміж великої кількості мемуарної літератури, присвяченої тематиці, що вивчається, необхідно відзначити праці провідних американських державних діячів 70–80-х рр. ХХ ст. Дж. Картера, Г. Кіссінджера, С. Венса, Г. Брауна, З. Бжезінського [41; 46; 20; 53; 39; 40].

---

* Гончаренко Анатолій Володимирович – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії Сумського державного університету. Scopus Author ID: 57219146753, ORCID: 0000-0003-4281-8735.

Серед зарубіжних дослідників, перш за все, треба виокремити роботи Х. Гардінг, М. Оксенберг, Р. Саттер, К. Тан [45; 48; 49; 51]. Окремо слід відзначити праці китайського дослідника Г. Чена [35; 36].

Активно вивчали зовнішню політику США щодо Китаю радянські історики А. Лаврентьєв, Ю. Мельников, Б. Занегін, В. Воронцов, Є. Бажанов [22; 23; 24; 15; 3; 1]. У сучасній російській історіографії різні аспекти американсько-китайських відносин досліджували А. Богатуров, І. Цветков, А. Давидов, С. Євсєєв, В. Печатнов і А. Маникін, А. Кіреєв [2; 33; 11; 13; 28; 19]. Також слід виділити роботу білоруського історика А. Косова [20].

В українській історичній науці різні аспекти політики США стосовно КНР наприкінці 70 – на початку 80-х рр. ХХ ст. вивчали В. Сєднев, М. Таран, О. Шевчук, Н. Городня, В. Мельніченко, В. Іваненко, О. Іванов, С. Пронь і В. Гудименко, І. Дужа, С. Толстов, А. Гончаренко, Т. Грищенко [30; 31; 37; 9; 25; 17; 18; 29; 12; 32; 4; 5; 6; 7; 8; 10].

Аналіз історіографії проблеми дозволяє зробити висновок, що в науковій літературі присутній фактичний матеріал з поставлених у роботі проблем, окреслені основні лінії зовнішньополітичного курсу США щодо КНР у період президентства Дж. Картера у 1978-1981 рр., а також з окремих питань міжнародних відносин. Проте дослідники не приділяють достатньої уваги еволюції зовнішньої політики адміністрації президента Дж. Картера стосовно Пекіну і вивчають її побіжно як один з проміжних етапів китайської політики Вашингтону в 70-х рр. ХХ ст.

Саме тому, мета цієї статті – дослідити зовнішню політику президента США Дж. Картера щодо КНР у 1980-1981 рр.

Вторгнення СРСР в Афганістан у грудні 1979 р. детермінувало активізацію відносин між США та КНР. Тому коли постало питання про ратифікацію Конгресом договору про ОСО-2, США усвідомлювали, що в разі ратифікації договору вони втрачають стратегічну ініціативу у відносинах з СРСР і, крім того, ризикують погіршенням стосунків з КНР. Унаслідок цього у Вашингтоні не квапилися з ратифікацією цього договору. Незважаючи на це серед американського політикуму висловлювалися ідеї недоречності продовження «гонки озброєння» і конфронтації з Радянським Союзом. Саме посилення напруги у відносинах з СРСР державний секретар США Едмунд Маскі (1980-1981 рр.) відносив до головних невдач адміністрації Джиммі Картера [16, с. 516; 13, с. 170].

Афганська криза викликала значне занепокоєння керівництва КНР. Ще у квітні 1979 р. Китай відмовився від пролонгації Договору про дружбу, союз та взаємодопомогу з СРСР (14 лютого 1950 р.), проте запропонував провести переговори щодо нормалізації двосторонніх відносин. Восени

1979 р. розпочався перший раунд китайсько-радянських переговорів. Другий так і не відбувся [1, с. 86].

У січні 1980 р. офіційний представник міністерства закордонних справ КНР зазначив, що «...оскільки радянське вторгнення в Афганістан загрожує миру в усьому світі, загрожує також безпеці Китаю, воно створює нові перепони для нормалізації відносин між двома країнами. В такій обстановці продовження китайсько-радянських переговорів неможливе» [14].

Більшість американських аналітиків вважали, що китайсько-радянські відносини залишаться напруженими у найближчі роки. Були і такі, які зазначали, що у Пекіні та Москві усвідомили, що продовження ворожнечі між країнами не сприятиме прийняттю гнучкої позиції у багатьох глобальних питаннях. У той же час, після зміни керівництва в СРСР та КНР з'явиться більше можливостей для покращення двосторонніх відносин. Деякі аналітики відзначали, що засоби масової інформації в Китаї зменшили критику на адресу Радянського Союзу, а ідеологічна прірва між країнами зменшилась. Саме тому пом'якшення китайсько-радянських відносин було логічним вибором для їх подальшого розвитку [50, с. 85; 35, с. 19].

Значна частина американського істеблішменту та експертного середовища вважали, що китайська політика адміністрації президента США Джеймса («Джиммі») Картера (1977-1981 рр.) відчувала вплив з боку КНР. У них склалося враження, що після встановлення американсько-китайських дипломатичних відносин у 1979 р. у Пекіні було дві найближчі цілі: 1) досягти розуміння з боку США під час війни з В'єтнамом; 2) затримати вдале завершення американсько-радянських переговорів щодо обмеження стратегічних озброєнь. Саме тому вони турбувалися, що антирадянська спрямованість політики Китаю буде нетривалою. Якщо керівництво КНР вважатиме, що безпека США має ґрунтуватися на збереженні китайсько-радянських протиріч, то політика США легко потрапить під управління Китаю [44, с. 290; 35, с. 19-20].

У 1980 рр. стрімко погіршувалися американсько-радянські відносини. У Конгресі та адміністрації президента Дж. Картера йшли гострі дебати щодо того, чи слід США мати однакові відносини з КНР та СРСР. Деякі представники американського політикуму (державний секретар США С. Венс (1977-1980 рр.), сенатор Е. Стівенсон і республіканець Л. Вулф) вважали, що надання Вашингтоном статусу найбільшого сприяння Китаю призвело до значного підвищення рівня технічного співробітництва та співробітництва в галузі оборони між США та КНР, що водночас здатне ще більше підірвати американсько-радянські відносини, які сильно погіршилися, і підвищити ймовірність реакції у відповідь з боку Радянського Союзу [49, с. 18-19; 35, с. 20].

Інші представники американського істеблішменту (помічник президента США з питань національної безпеки З. Бжезінський (1977-1981 рр.), сенатор Г. Джексон та інші) підштовхували уряд до зменшення обмежень щодо науково-технічної співпраці з Пекіном, у тому числі у військових цілях. Вони також активно підтримували необхідність посилення США та їх азіатськими союзниками переговорів з КНР щодо планів у галузі дипломатії та оборони, щоб протистояти радянській експансії. Саме ця думка переважатиме в адміністрації Дж. Картера в 1980-1981 рр.

В січні 1980 р. Білий Дім вирішив з'ясувати ставлення китайського уряду щодо вторгнення радянських військ в Афганістан. КНР зазначила, що поділяє позицію країн, які виступали за санкції та буде підтримувати торгівлю з СРСР на мінімальному рівні. Пекін також підтримав бойкот Олімпійських ігор 1980 р. у Москві і не відправив своїх спортсменів [1, с. 86].

Характерною особливістю політики адміністрації президента США Джиммі Катера щодо КНР у 1980-1981 рр. був розвиток різних форм військової співпраці. Практична реалізація планів посилення американсько-китайського військового співробітництва пов'язувалася з візитом до Китаю міністра оборони США Гарольда Брауна (1977-1981 рр.) в січні 1980 р. Напередодні цього візиту, наприкінці 1979 р., він отримав вказівку провести широкі консультації з китайським високопосадовцями з метою розробки спільних військово-політичних дій щодо СРСР.

Візит Г. Брауна до Китаю поклав початок офіційним контактам між керівниками військових відомств США і КНР. У 1980-1981 рр. відбувся взаємний обмін делегаціями. Китай відвідала військово-політична делегація на чолі з заступником міністра оборони США Вільямом Перрі (1977-1981 рр.) і делегація служби тилу Пентагону. США відвідали заступник міністра закордонних справ Китаю Чжан Веньцзін (1978-1982 рр.) і делегація головного управління тилу НВАК [1, с. 86].

Архітектори американської зовнішньої політики розраховували, що їм вдасться долучити Пекін до військово-політичного співробітництва. Головним мотивом З. Бжезінського та прихильників американсько-китайського союзу було наполегливе прагнення активізувати саме військові зв'язки з КНР, незважаючи на відому стриманість в цьому питанні, яку проявляли колишні республіканські адміністрації. Прихильники зміцнення військового співробітництва робили наголос на тому, що китайська армія не придатна для ведення сучасної війни. Навіть якщо Пекін буде закуповувати зброю і технології на Заході, вважали вони, для переходу армії КНР на сучасні рейки потрібно тривалий час.

Концепція «стратегічного посилення» Китаю, на думку представників керівництва американського зовнішньополітичного відомства, яка мала закріпити встановлення «особливих відносин», з'явилася ще на початку 70-х рр. ХХ ст. і ґрунтувалася на необхідності військового зміцнення КНР країнами Західної Європи та США з метою змусити СРСР діяти на «два фронти».

Найбільш чітко вона була сформульована експертом «Ренд Корпорейшн» М. Піллсбері, який стверджував, що недоцільно вводити однакові для КНР і СРСР обмеження на експорт американської техніки, оскільки Пекін не вважається серйозною загрозою для національної безпеки США, на відміну від Москви. М. Піллсбері уточнював, що американська допомога повинна сприяти лише зміцненню обороноздатності Китаю стосовного СРСР, а не збільшенню його наступального потенціалу щодо США та їх азіатських союзників [11, с. 140-141].

Одним з найактивніших прибічників встановлення військових відносин з КНР був міністр енергетики США Дж. Шлезінгер (1977-1979 рр.). В якості можливих засобів стримування СРСР він назвав «військову міць Заходу» і «паралельні» з Китаєм дії. Аналогічної точки зору дотримувався і один з радників Дж. Картера, який працював у Раді національної безпеки, відомий американський синолог М. Оксенберг [11, с. 141].

У Білому Домі сподівалися, що продаж військової техніки КНР і якісне покращення двосторонніх військових стосунків дозволять США займати панівне становище у відносинах з Пекіном і Москвою, що змусить обидві сторони домагатися дружби з Вашингтоном, залишаючись ворожими між собою. Інтереси США і КНР на світовій арені будуть збігатися до тих пір, поки існуватиме китайсько-радянський конфлікт – таке підґрунтя мала концепція «стратегічного партнерства». Ця теза підкріплювалася геополітичним за характером мотивуванням про відмову керівництва Китаю від принципів марксизму і прийняття ним на озброєння концепції «патріотизму». Саме через призму цієї концепції розглядалося вторгнення КНР у В'єтнам американськими прихильниками зближення з Пекіном. Вона ж, на їхню думку, була визначальною в зближенні Китаю з США і Японією, які протистояли СРСР. Тайванське питання в цьому контексті розглядалося лише як незначна, хоча і болюча проблема в рамках глобальних відносин.

Активізацію американсько-китайського військового співробітництва підтримували у Пекіні. Лідери КНР лояльно ставилися до посилення військово-політичної присутності США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, переозброєння Японії та розширення її ролі в системі угод колективної безпеки з США. Дж. Картер відзначав у своїх мемуарах, що китайські керівники переконували його щодо необхідності збереження

потужної американської присутності у західній частині Тихого океану, критикували Вашингтон за перехід стратегічного планування Пентагону від концепції «двох з половиною воєн» до концепції «півтори війни», висловлювали занепокоєння у зв'язку з планами США скоротити чисельність військ у Південній Кореї [41, с. 125, 193].

На думку архітекторів зовнішньої політики США активізація американсько-китайських відносин у військовій сфері мала вирішити наступні завдання:

- посилити засоби стримування, якими володіє Китай;
- посилити оснащеність Китаю звичайними озброєннями, надати йому вдосконалену зброю і військову техніку;
- змусити СРСР зосередити 45-50 дивізій на китайському кордоні, що спричинило б скорочення радянських сил в Європі;
- підкреслити пряму зацікавленість США в безпеці Китаю, окресливши гарантії з боку Вашингтона щодо надання військової допомоги Пекіну в разі виникнення збройного конфлікту між КНР і СРСР;
- обмежити можливість маневру для Радянського Союзу в іншій частині земної кулі, посилити тиск на переговорах про обмеження стратегічних озброєнь та інших двосторонніх переговорах, змушуючи його враховувати загрозу збільшення американської військової допомоги Китаю;
- перешкодити зближенню КНР і СРСР, підтримуючи напруженість між Пекіном і Москвою, залучити китайське військове командування до політики зближення з США, яку реалізовує Китай [11, с. 141].

Одним з перших результатів активізації військових контактів між обома країнами було створення США і КНР у 1979 р. у Сінцзяні центрів електронного спостереження за ядерними полігонами у СРСР та МНР замість тих, що були закриті в Ірані після ісламської революції [2; 19, с. 12; 37, с. 123; 21, с. 413; 12, с. 54].

Аналізуючи американсько-китайські відносини наприкінці 70-х – на початку 80-х рр. XX ст. Г. Браун відзначав, що в період перебування при владі адміністрації президента США Дж. Картера, поряд з економічними зв'язками і співпрацею в галузі технології та сільського господарства, активно розвивалося «геостратегічне співробітництво» [39, с. 133].

Міністр оборони США розробив схему активізації американсько-китайських військових зв'язків:

- спільне обговорення проблем глобальної стратегічної ситуації на рівні міністрів закордонних справ і оборони;
- паралельні дипломатичні та стратегічні дії сторін;
- обмін науковими спеціалістами у військових проблемах;

- передача Китаю фундаментальної технології «подвійного використання»;
- продаж військового спорядження;
- передача компонентів систем озброєнь;
- надання в незначних розмірах важливих систем озброєнь, спочатку оборонних, а потім і наступальних;
- субсидування або кредитування продажу зброї;
- спільне військове планування і створення неофіційного або формального військового союзу [39, с. 134].

Г. Браун розглядав військове співробітництво з Китаєм як «незначне» та таке, яке «не зайшло» далеко. Він вважав, що США необхідно підтримувати політичні контакти з КНР, розширювати економічні зв'язки, але зберігати на поміркованому рівні військові відносини. При цьому американський міністр оборони підкреслював, що обидві країни не є союзниками і існує можливість повернення до стану ворожості ще до кінця століття [39, с. 217].

Під час свого візиту до Китаю Г. Браун проінформував китайське керівництво про готовність США перейти «від пасивних до активніших форм співробітництва в області безпеки, включаючи паралельні дії в області оборони, які доповнюють один одного». Він також наголосив на готовності США розширити військове співробітництво з КНР у разі активізації антирадянської політики Пекіна [45, с. 46; 15, с. 334; 21, с. 414].

На думку Г. Брауна, військовим співробітництвом двох країн були охоплені наступні області:

- 1) спільне вивчення глобальної стратегічної ситуації, розстановки сил у різних районах світу, інформування один одного про свої плани і наміри;
- 2) обмін візитами для обговорення професійних військових питань, різних аспектів військової доктрини і методів її реалізації на практиці;
- 3) розширення загальних контактів і співпраці між оборонними відомствами США і КНР [47].

До цього також необхідно додати активізацію продажу і розширення асортименту поставок з США до Китаю обладнання подвійного призначення, яке могло бути використано у військових цілях, а також заохочення Вашингтоном своїх союзників до поставок зброї Пекіну.

Не дивлячись на активізацію американсько-китайських зв'язків, Пекіну в геополітичній стратегії Вашингтону відводилася обмежена роль. На цьому наголошувалося, зокрема, в посланні президента США Дж. Картера Конгресу «Про становище в країні» 23 січня 1980 р. відомому як «доктрина Картера» [43]. На відміну від «Гуамської доктрини» президента Р. Ніксона, яку було ухвалено у розпал війни у В'єтнамі, що передбачала стриманість

США у конфліктах на периферії біполярної системи, «доктрина Картера» була співзвучна ідеям «доктрини Трумена» з орієнтацією на жорстке протистояння з СРСР. Радянське вторгнення в Афганістан у грудні 1979 р. розглядалося як просування до нафтових родовищ Перської затоки та спроба встановити свій контроль над цим регіоном. Очевидно, що «доктрина Картера» була спрямована передусім проти СРСР, дії якого, на думку архітекторів американської зовнішньої політики, становили найбільшу загрозу національним інтересам США, їх союзників та дружніх країн цього регіону – Саудівській Аравії, Бахреїну, Катару, Кувейту, ОАЕ та Оману.

З. Бжезінський приймав активну участь у підготовці цього документу. Він вважав, що Москва намагається створити в цьому сегменті біполярної системи міжнародних відносин антиамериканську вісь, на противагу якій помічник президента США з питань національної безпеки пропонував створити «контр-вісь», до якої б увійшли США, КНР, Пакистан і Саудівська Аравія [28, с. 502].

Ідеї Збігнева Бжезінського йшли у розріз з політикою державного секретаря Сайруса Венса, який був прибічником «політики розрядки» у міжнародних відносинах та нормалізації американсько-радянських стосунків. Дж. Картер намагався балансувати між ними, проте невдалі дії зовнішньополітичного відомства США на початку кризи з американським заручниками в Ірані (листопад 1979 р.), радянське вторгнення в Афганістан у грудні 1979 р. та інші прорахунки призвели до відставки С. Венса з посади державного секретаря 23 квітня 1980 р. Цей факт вказував на те, що в адміністрації президента Дж. Картера повністю панували прибічники жорстокого зовнішньополітичного курсу, які робили акцент на активному використанні США силової дипломатії.

На початку 1980 р. у КНР відбулися важливі внутрішньополітичні зміни, які символізували завершення формування впливу центристської групи комуністів-прагматиків на чолі з Ден Сяопіном на всі сфери життєдіяльності держави. Останній раунд боротьби цієї групи з фракцією висуванців часів «культурної революції» завершився на 5-му Пленумі ЦК КПК у лютому 1980 р. виведенням з Політбюро та звільненням з усіх партійних та державних посад заступника голови ЦК КПК Ван Дунсіна, члена Політбюро Цзі Денкуя, Чень Сіляня та ін. До складу Постійного Комітету Політбюро ЦК КПК було введено Ху Яобана (репресованого під час «культурної революції») та також в минулому репресованого Чжао Цзіяна [30, с. 5]. Ці зміни мали важливе значення для американсько-китайського зближення на початку 80-х рр. ХХ ст.

У травні 1980 р. Вашингтон з візитом у відповідь, під час якого американські високопосадовці підтвердили свої зобов'язання, відвідав

міністр оборони КНР Сюй Сянцян (1978-1981 рр.). Сторони домовилися, що США почне постачання Китаю технологію подвійного призначення та допоміжне військове обладнання (засоби зв'язку, транспортні літаки) [2; 21, с. 414].

Активізації американсько-китайського військового співробітництва мало сприяти і збільшення оборонних витрат США. Джеймс Картер був першим главою США, який в мирний час три роки поспіль збільшував бюджет Пентагону. На 1980/81 фінансовий рік військові витрати були США визначені в сумі, що перевищує 158 млрд. дол., тобто на 5% більше в реальному вираженні, ніж асигнування на подібні цілі в попередньому році [22, с. 223; 12, с. 52-53].

Можливість створення американсько-китайського союзу, який буде протистояти третім країнам, у період президентства Дж. Картера викликала занепокоєння серед представників американського істеблішменту. Консерватори, виступаючи проти американсько-китайського альянсу, наголошували на тому, що коаліційні стосунки з Китаєм можуть надати американсько-радянським відносинам небезпечного характеру, поставивши їх у залежність від відносин із Пекіном. Крім того, вони закликали враховувати зростання ракетно-ядерного потенціалу КНР як новий фактор стратегічного балансу в контексті негативної позиції Китаю щодо контролю над озброєннями.

Частина демократів, незгодних із прагненням Дж. Картера і З. Бжезінського зміцнювати американсько-китайські зв'язки, також виступала проти намірів Вашингтону розіграти «китайську карту». Критикуючи посилення напруженості в Південно-Східній Азії внаслідок агресії КНР проти СРВ, сенатор-демократ Дж. Макговерн підкреслював, що прокитайський зсув в американській політиці зміцнив Китай у думці про те, що він може довільно і з повною безкарністю використовувати свою дипломатичну та військову міць у цьому районі, не звертаючи уваги на політичні та інші наслідки [11, с. 144].

У цьому контексті цікавою є думка відомого американського синолога М. Оксенберга, який вважав, що Білий Дім вбачав у військовому потенціалі КНР доповнення до американської могутності в західній частині Тихого океану [48].

Інший представник академічного середовища США професор кафедри політичних наук Нью-Йоркського університету Дж. Сьон зазначав, що активна підтримки США КНР «майже напевно спровокує заходи Москви у відповідь, які можуть спричинити за собою небажані наслідки для Сполучених Штатів... Найрозумніша позиція для Сполучених Штатів щодо Китаю, оскільки це стосується політики щодо Радянського Союзу, це

зберегти нейтралітет у китайсько-радянському суперництві... Сполученим Штатам найкраще проводитиме збалансовану політику щодо цих двох комуністичних країн» [38].

Подібні погляди стосовно активізації американсько-китайських відносин мали відомі представники політичного та академічного середовища, близькі до демократичної партії США – це, перш за все, колишній помічник президента Дж. Кеннеді Т. Соренсен, політологи А. Коен, Е. Клабб та ін.

Значні зміни відбувалися в інших напрямках американсько-китайських відносин. Після тривалих переговорів 17 вересня 1980 р. у Вашингтоні США та КНР підписали чотири важливі угоди, які стосувалися торгівлі, авіатранспортного сполучення, морського транспорту та консульська конвенція [27, с. 53-54]. Укладення цих договорів свідчило, як зазначив Дж. Картер, що «нормалізацію відносин між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою нарешті завершено» [52].

Президентські вибори 1980 р. у США відбувалися у період подальшого американсько-китайського зближення на фоні загострення відносин між Вашингтоном та Москвою. Адміністрація президента активізувала політику, спрямовану на створення антирадянської коаліції на «антигегемоністській» основі як фактору глобального стримування СРСР. Тому не в інтересах США було дратувати Китай [2; 21, с. 414].

Політика США щодо КНР активно обговорювалася обома кандидатами. Губернатор Каліфорнії республіканець Рональд Рейган звинувачував президента Джеймса Картера у значних поступках комуністичному Китаю, які були зроблені восени та взимку 1978 р. Крім того, Р. Рейган розповідав про бажання «перезавантажити» китайську політику Дж. Картера та відновити дипломатичні відносини з Тайванем у разі перемоги на президентських виборах [33; 21, с. 414].

Кандидат на посаду президента Р. Рейган досить часто, маючи на увазі насамперед Китайську Республіку (КР) на Тайвані, характеризував політику США щодо союзників словом «зрада». В окремих випадках навіть проголошувалася підтримка відновлення «офіційних відносин» із Тайванем. 16 серпня 1980 р. під час конференції у Лос-Анджелесі Р. Рейган висловився за підвищення статусу відносин з Тайванем до урядового [51, с. 90; 31, с. 97]. Рональд Рейган підкреслював стратегічне значення Тайбею для США як насамперед важливого пункту, розташованого поблизу водних шляхів Західного узбережжя США–Японії – енергетичних ресурсів Близького і Середнього Сходу. Для Р. Рейгана Тайвань був природним, надійним антикомуністичним союзником, тоді як щодо КНР виникали значні сумніви в надійності та довготривалості відносин [26, с. 249; 31, с. 97].

Наприкінці 1980 р. в американських засобах масової інформації з'явилися відомості про зміст секретної директиви № 59 президента Джиммі Картера [15, с. 335; 28, с. 503]. Як стало відомо, вона була ухвалена 25 липня 1980 р. [24, с. 316; 23, с. 162]. Фактично це була відповідь президента на звинувачення у «військовій слабкості» від республіканського кандидата Р. Рейгана. Згідно з цим документом, в якому містилися базові принципи нової ядерної стратегії країни, США, в разі необхідності, мали вести «обмежену ядерну війну» [42]. Відповідно до цієї директиви командування американських збройних сил планувало застосувати щодо КНР концепцію ядерного стримування. Крім того, частина стратегічного арсеналу США була орієнтована на об'єкти на території Китаю. Це свідчило про те, що остаточний вибір у китайській політиці Вашингтону ще не був зроблений.

Після поразки Дж. Картера на президентських виборах 1980 р. в американському істеблішменті активізується дискусія стосовно розробки нових підходів у зовнішній політиці США щодо КНР.

У грудні 1980 р., напередодні інавгурації нового президента США Рональда Рейгана (1981-1989 рр.), Гарольд Браун, аналізуючи американсько-китайські військові контакти, зазначав: «Військові зв'язки з китайцями треба розвивати дуже обережно, бо Китай не схожий на індустріальні демократичні суспільства... У нього не така мета, як у нас». Далі Г. Браун пояснював, що Китай нібито «підштовхує США до ведення війни проти СРСР» [11, с. 145].

Таким чином, політика президента США Дж. Картера щодо КНР у 1980–1981 рр. призвела до активізації співробітництва у військово-політичній та військово технічній сферах. Значно зросли обсяги та інтенсивність торговельно-економічних та науково-технічних зв'язків. У період перебування при владі демократичної адміністрації американсько-китайські відносини отримали нові імпульси, особливість яких полягала в тому, що розвиток відносин США–КНР та США–СРСР відбувався у протилежних напрямках. Реалізуючи політику тісного зближення з Пекіном Вашингтон перейшов до загострення стосунків з Москвою після вторгнення СРСР в Афганістан у грудні 1979 р. Білий Дім, активно використовуючи суттєве погіршення китайсько-радянських відносин, намагався обходити гострі кути у стосунках з Китаєм, проте відстоював власну позицію. Це стосувалось, перш за все, відносин США з КР. Посилився також процес відходу Вашингтона від колишньої лінії «рівновіддаленості» відносин з КНР і СРСР в рамках «трикутника» і закріплення в політиці США курсу на «особливі відносини» з Китаєм.

Відмова Конгресу США ратифікувати договір ОСО-2 лише поглибила тенденцію віддалення від «рівноваги» на користь зближення з КНР. Якщо

під час всіх попередніх контактів саме Пекін домагався від Вашингтону загострення конфронтації з Москвою, то після активізації американсько-китайських військових зв'язків ситуація змінилася. Тепер уже США прагнули повернути КНР до активної участі в своїх антирадянських акціях.

Не дивлячись на те, що після встановлення дипломатичних відносин адміністрацією президента США Джиммі Картера з КНР у 1979 р. американсько-китайський альянс почав набувати чітких форм, він не призвів до створення військово-політичного блоку між цими країнами на практичній основі.

Проаналізувавши китайську політику США у 70-х рр. XX ст. необхідно зазначити, що досягнення розрядки напруженості в американсько-китайських відносинах є здобутком не лише Дж. Картера, а й Р. Ніксона та Дж. Форда. Нормалізація відносин між США та КНР сприяла виробленню найважливіших дипломатичних механізмів, необхідних для подолання труднощів і досягнення спільних цілей. Після майже 30 років ворожості та політики «стримування» керівництво США переглянуло та скоригувало свою зовнішньополітичну стратегію щодо Китаю, зробивши її більш гнучкою. Така стратегічна зміна у політиці США дозволила створити історично важливі можливості для співробітництва з КНР у довгостроковій перспективі.

Література і джерела

1. Бажанов Е. П. Китай и внешний мир. Москва: Международные отношения, 1990. 352 с.
2. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане. История и теория международных отношений в Восточной Азии после Второй мировой войны (1945–1995). Москва: Конверт-МОНФ, 1997. URL: http://militera.lib.ru/research/bogaturov_ad/06.html
3. Воронцов В. Б. Миссионеры и их наследники: Повороты политики США в отношении Китая. Москва: Издательство политической литературы, 1986. 239 с.
4. Гончаренко А. В. Політика адміністрації президента США Дж.Ф. Кеннеді щодо Китаю (вересень 1961– листопад 1963 рр.) // Сумська старовина. 2021. № LXI. С. 53-65.
5. Гончаренко А. В. Формування зовнішньополітичного курсу адміністрації президента США Дж. Картера щодо КНР (січень-грудень 1977 р.) // Zaporizhzhia Historical Review. 2022. Вип. 6 (58). С. 404-416.
6. Гончаренко А. В. Формування зовнішньополітичного курсу президента США Дж.Ф. Кеннеді щодо КНР (січень-жовтень 1961 р.) // Сумський історико-архівний журнал. 2021. № XXXVI. С. 53-64.
7. Гончаренко А. В., Клочко М. О. КНР у зовнішній політиці США у період президентства Ліндона Джонсона, 1963–1969 рр. // Сумська старовина. 2018. № LIII. С. 50-62.
8. Гончаренко А. В., Полякова Л. Г. Зовнішня політика США щодо КНР під час президентства Джеральда Форда: 1974–1977 роки // Сумський історико-архівний журнал. 2019. № XXXII. С. 46-56.
9. Городня Н. Д. Східна Азія у зовнішній політиці США (1989–2013 рр.). Київ: «Прінт-Сервіс», 2014. 528 с.

10. Грищенко Т. А. Формування, розвиток та суспільне сприйняття міжнародно-стратегічних концепцій Збігнева Бжезінського (середина 20 ст. – початок 21 ст.): дис. ... докт. іст. наук: 07.00.02. Київ, 2021. 425 с.
11. Давыдов А. С. Идеология и прагматизм в китайской политике США: дис. ... канд. ист. наук: 07.00.03. Москва, 2005. 247 с.
12. Дужа І. А. Еволюція політики США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Біла Церква: ДНВЗ «БНАУ», 2018. 198 с.
13. Евсеев С. А. «Стратегический треугольник»: геополитические противоречия США–КНР–СССР в Восточной Азии в конце 1960-х – конце 1970-х гг. // Известия Уральского государственного университета. Сер. 2. Гуманитарные науки. 2007. № 53. Вып. 14. С. 162-173.
14. Жэньминь жибао. 1980. 21 января.
15. Занегин Б. Н. Политика в отношении Китая. Современная внешняя политика США. Москва: Наука, 1984. Т. 2. С. 302-340.
16. История США. В 4 т. Главн. ред. Г. В. Севостьянова. Т. 4. 1945–1980. Москва: Наука, 1987. 744 с.
17. Іваненко В. А. Діяльність З. Бжезінського на посаді Радника президента США з національної безпеки (1977-1981 рр.) // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2015. Вип. 44 (2). С. 117-120.
18. Іванов О. В. Китайсько-американські відносини: за часів Мао та після (1972–2014 рр.) // Наукові праці: науково-методичний журнал. Серія Історія. 2016. Т. 274. Вип. 262. С. 54-56.
19. Киреев А. А. К вопросу о характере американо-китайских отношений // Ученые записки Комсомольского-на-Амуре государственного технического университета. Т. 2. № 3 (19). 2014. С. 10-14.
20. Киссинджер Г. О Китае. Москва: Астрель, 2013. 635 с.
21. Косов А. П. Китайская политика администрации Дж. Картера. Наука – образованию, производству, экономике: материалы XVIII (65) Региональной научно-практической конференции преподавателей, научных сотрудников и аспирантов, Витебск, 13-14 марта 2013 г. В 2 т. Витебск: ВГУ имени П. М. Машерова, 2013. Т. 1. С. 412-415.
22. Лаврентьев А. К. США: силовая дипломатия в Азии. Москва: Международные отношения, 1980. 272 с.
23. Мельников Ю. М. Имперская политика США: истоки и современность. Москва: Международные отношения, 1984. 256 с.
24. Мельников Ю. М. Сила и бессилие: внешняя политика Вашингтона. 1945–1982 гг. Москва: Политиздат, 1983. 368 с.
25. Мельніченко В. В. Тайбей та Пекін в далекосхідних планах Вашингтону (1960–1970-ті рр.) // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Історичні науки. 2014. Вип. 3.37. С. 133-140.
26. Место Китая в глобальной политике США. [Редкол.: В. П. Лукин (отв. ред.) и др.]. Москва: Наука, 1987. 359 с.
27. Нагорный А. А., Парканский А. Б. США и Китай: экономические и научно-технические аспекты китайской политики Вашингтона. Москва: Наука, 1982. 218 с.
28. Печатнов В. О., Манькин А. С. История внешней политики США. Москва: Международные отношения, 2012. 672 с.
29. Пронь С. В., Гудименко В. В. США і Китай: модель взаємозалежності та взаємодоповнення в боротьбі за сучасне світове лідерство // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2016. Вип. 23 (1). С. 59-64.
30. Седнев В. В. Еволюція зовнішньополітичних концепцій КНР: від теорії «трьох світів» до теорії «багатополярного світу» // Східний Світ. 2002. № 2. С. 59-64.

31. Таран М. А. Відносини між США та КНР в епоху Ден Сяопіна: нова ідейно-теоретична й правова основа (1979–1990) // Східний світ. 2006. № 2. С. 95-100.
32. Толстов С. В. Стратегічні підходи та пріоритети в зовнішній політиці США: від Г. Трумена до Д. Трампа // Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал. 2018. № 1 (5) С. 66-95.
33. Цветков И. А. Политика США по отношению к тайваньской проблеме, 1949-1999 гг.: дис. ... канд. ист. наук: 07.00.15. Санкт-Петербург, 2000. URL: <http://www.ushistory.ru/dissertatsii/179-dissertatsija-oglavlenie.html>.
34. Чикаидзе Ц. М., Сурхаева С. Х. Принципы китайско-американских взаимоотношений (кон. 1970-х – нач. 2010-х гг.) // Научные ведомости. Серия: История, Политология. 2016. № 1. (222). Вып. 37. С. 63-64.
35. Чэн Г. «Стратегический треугольник» в политике США в отношении Китая в период с 1972 по 1984 гг. // Альманах Казачество. 2018. № 31. С. 15-23.
36. Чэн Г. Эволюция политики США в отношении КНР (1949-2016 гг.): дис. ...канд. ист. наук: 07.00.15. Москва, 2019. 221 с.
37. Шевчук О. В. Американсько-китайські відносини у військовій сфері: еволюція динаміки // Наукові праці: науково-методичний журнал. 2012. Вип. 192. Т. 204. Політологія. С. 122-126.
38. Asian Survey. 1977. August.
39. Brown H. Thinking about National Security: Defense and Foreign Policy in Dangerous World. Boulder: Westview press, 1983. 288 p.
40. Brzezinski Z. Power and Principle: Memoirs of National Security Adviser, 1977-1981. New York: Farrar, Straus, Giroux, 1983. 587 p.
41. Carter J. Keeping Faith: Memoirs of a President. Toronto etc.: Bantam Books, 1982. 622 p.
42. Carter J. Presidential Directive 59 (PD-59) «Nuclear Weapons Employment Policy». 25 July, 1980. URL: <https://nsarchive2.gwu.edu/nukevault/ebb390/docs/7-25-80%20PD%2059.pdf>
43. Carter J. State of the Union Address 1980. January 23, 1980. URL: <https://www.jimmycarterlibrary.gov/assets/documents/speeches/su80jec.phtml>
44. China, the Soviet Union, and the West: Strategic and Political Dimensions in the 1980s. Ed. by S.T. Douglas, T.T. William. Boulder: Westview, 1982. 310 p.
45. Harding H. Managing US–China Relations. Evolving Strategic Realities: Implications for U. S. Policymakers. Ed. by F. D. Margiotta. Washington: National Defense University Press, 1980. P. 39-58.
46. Kissinger H. White House Years. Boston: Little, Brown and Company, 1979. 1751 p.
47. Los Angeles Times. 1980. 14 January.
48. Oxenberg M. China Policy for the 1980's. Foreign Affairs. 1980/81. Winter. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/1980-12-01/china-policy-1980s>
49. Sutter R. The China Quandary: Domestic Determinants of U.S. China Policy, 1972-1982. Boulder: Westview Press, 1983. 194 p.
50. Talbott S. The Strategic Dimension of the Sino-American Relationship: Enemy of Our Enemy, or True Friend. The China Factor: Sino-American Relations and the Global Scene. Englewood Cliff: Prentice-Hall, 1981. P. 81-113.
51. Tan Q. The Making of U.S. China Policy: From Normalization to the Post-Cold War Era. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1992. 191 p.
52. The Washington Post. 1981. 19 November.
53. Vance S. Hard choices. Critical choices. Crucial years in American Foreign Policy. New York: Simon and Schuster, 1983. 541 p.

References

1. Bazhanov E. P. Kitay i vneshniy mir. Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniya, 1990. 352 s.
2. Bogaturov A. D. Velikie derzhavy na Tikhom okeane. Istoriya i teoriya mezhdunarodnykh otnosheniy v Vostochnoy Azii posle Vtoroy mirovoy voyny (1945-1995). Moskva: Konvert-MONF, 1997. URL: http://militera.lib.ru/research/bogaturov_ad/06.html
3. Vorontsov V. B. Missionery i ikh nasledniki: Povороты политики SShA v otnoshenii Kitaya. Moskva: Izdatel'stvo politicheskoy literatury, 1986. 239 s.
4. Honcharenko A. V. Polityka administratsiyi prezydenta SShA Dzh.F. Kennedi shchodo Kytayu (veresen' 1961– lystopad 1963 rr.) // Sums'ka starovyna. 2021. № LIX. S. 53-65.
5. Honcharenko A. V. Formuvannya zovnishn'opolitychnoho kursu administratsiyi prezydenta SShA Dzh. Kartera shchodo KNR (sichen'-hruden' 1977 r.) // Zaporizhzhia Historical Review. 2022. Vyp. 6 (58). S. 404-416.
6. Honcharenko A. V. Formuvannya zovnishn'opolitychnoho kursu prezydenta SShA Dzh.F. Kennedi shchodo KNR (sichen'-zhovten' 1961 r.) // Sums'kyy istoryko-arkhivnyy zhurnal. 2021. № XXXVI. S. 53-64.
7. Honcharenko A. V., Klochko M. O. KNR u zovnishniy politytsi SShA u period prezydent'stva Lindona Dzhonsona, 1963–1969 rr. // Sums'ka starovyna. 2018. № LIII. S. 50-62.
8. Honcharenko A. V., Polyakova L. H. Zovnishnya polityka SShA shchodo KNR pid chas prezydent'stva Dzheral'da Forda: 1974–1977 roky // Sums'kyy istoryko-arkhivnyy zhurnal. 2019. №XXXII. S. 46-56.
9. Horodnya N. D. Skhidna Aziya u zovnishniy politytsi SShA (1989–2013 rr.). Kyiv: «Print-Servis», 2014. 528 s.
10. Hryshchenko T. A. Formuvannya, rozvytok ta suspil'ne sprynyattya mizhnarodno-stratehichnykh kontseptsiy Zbignyeva Bzhezins'koho (seredyna 20 st. – pochatok 21 st.): dys. ...dokt. ist. nauk: 07.00.02. Kyiv, 2021. 425 s.
11. Davydov A. S. Ideologiya i pragmatizm v kitayskoy politike SShA: dis. ...kand. ist. nauk: 07.00.03. Moskva, 2005. 247 s.
12. Duzha I. A. Evolyutsiya polityky SShA v Aziys'ko-Tykhookeans'komu rehioni. Bila Tserkva: DNVZ «BNAU», 2018. 198 s.
13. Evseev S. A. «Strategicheskyy treugol'nik»: geopoliticheskie protivorechiya SShA–KNR–SSSR v Vostochnoy Azii v kontse 1960-kh – kontse 1970-kh gg. // Izvestiya Ural'skogo gosudarstvennogo universiteta. Ser. 2. Gumanitarnye nauki. 2007. № 53. Vyp. 14. S. 162-173.
14. Zhen'min' zhibao. 1980. 21 yanvaryu.
15. Zanegin B. N. Politika v otnoshenii Kitaya. Sovremennaya vneshnyaya politika SShA. Moskva: Nauka, 1984. T. 2. S. 302-340.
16. Istoriya SShA. V 4 t. Glavn. red. G. V. Sevost'yanova. T. 4. 1945-1980. Moskva: Nauka, 1987. 744 s.
17. Ivanenko V. A. Diyal'nist' Z. Bzhezins'koho na posadi Radnyka prezydenta SShA z natsional'noyi bezpeky (1977-1981 rr.) // Naukovi pratsi istorychnoho fakul'tetu Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. 2015. Vyp. 44 (2). S. 117-120.
18. Ivanov O. V. Kytays'ko-amerykans'ki vidnosyny: za chasiv Mao ta pislya (1972-2014 rr.) // Naukovi pratsi: naukovo-metodychnyy zhurnal. Seriya Istoriya. 2016. T. 274. Vyp. 262. S. 54-56.
19. Kireev A.A. K voprosu o kharaktere amerikano-kitayskikh otnosheniy. Uchenye zapiski Komsomol'skogo-na-Amure gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta. T. 2. № 3 (19). 2014. S. 10-14.
20. Kissindzher G. O Kitae. Moskva: Astrel', 2013. 635 s.
21. Kosov A. P. Kitayskaya politika administratsii Dzh. Kartera. Nauka – obrazovaniyu, proizvodstvu, ekonomike: materialy XVIII (65) Regional'noy nauchno-prakticheskoy konferentsii

prepodavateley, nauchnykh sotrudnikov i aspirantov, Vitebsk, 13-14 marta 2013 g. V 2 t. Vitebsk: VGU imeni P.M. Masherova, 2013. T. 1. S. 412-415.

22. Lavrent'ev A. K. SShA: silovaya diplomatiya v Azii. Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniya, 1980. 272 s.

23. Mel'nikov Yu. M. Imperskaya politika SShA: istoki i sovremennost'. Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniya, 1984. 256 s.

24. Mel'nikov Yu. M. Sila i bessilie: vneshnyaya politika Vashingtona. 1945–1982 gg. Moskva: Politizdat, 1983. 368 s.

25. Mel'nichenko V. V. Taybey ta Pekin v dalekoskhidnykh planakh Vashynhtonu (1960–1970-ti rr.) // Naukovyy visnyk Mykolayivs'koho natsional'noho universytetu imeni V.O. Sukhomlyns'koho. Seriya: Istorychni nauky. 2014. Vyp. 3.37. S. 133-140.

26. Mesto Kitaya v global'noy politike SShA. [Redkol.: V. P. Lukin (otv. red.) i dr.]. Moskva: Nauka, 1987. 359 s.

27. Nagornyy A. A., Parkanskiy A. B. SShA i Kitay: ekonomicheskie i nauchno-tekhnicheskie aspekty kitayskoy politiki Vashingtona. Moskva: Nauka, 1982. 218 s.

28. Pechatnov V. O., Manykin A. S. Istoriya vneshney politiki SShA. Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniya, 2012. 672 s.

29. Pron' S. V., Hudymenko V. V. SShA i Kytay: model' vzayemozalezhnosti ta vzayemodopovnennya v borot'bi za suchasne svitove liderstvo // Naukovyy visnyk Dyplomatychnoyi akademiyi Ukrayiny. 2016. Vyp. 23 (1). C. 59-64.

30. Syednev V. V. Evolyutsiya zovnishn'opolitychnykh kontseptsiy KNR: vid teorii «tr'okh svitiv» do teorii «bahatopolyarnoho svitu» // Skhidnyy Svit. 2002. № 2. S. 59-64.

31. Taran M. A. Vidnosyny mizh SShA ta KNR v epokhu Den Syaopina: nova ideyno-teoretychna y pravova osnova (1979–1990) // Skhidnyy svit. 2006. № 2. C. 95-100.

32. Tolstov S. V. Stratehichni pidkhody ta priorytety v zovnishniy politytsi SShA: vid H. Trumena do D. Trampa // Problemy vsesvitn'oyi istoriyi: naukovyy zhurnal. 2018. № 1 (5) S. 66-95.

33. Tsvetkov I. A. Politika SShA po otnosheniyu k tayvan'skoy probleme, 1949–1999 gg.: dis. ... kand. ist. nauk: 07.00.15. Sankt-Peterburg, 2000. URL: <http://www.ushistory.ru/dissertatsii/179-dissertatsiya-oglavlenie.html>.

34. Chikaidze Ts. M., Surkhaeva S. Kh. Printsipy kitaysko-amerikanskikh vzaimootnosheniy (kon. 1970-kh – nach. 2010-kh gg.). Nauchnye vedomosti. Seriya: Istoriya, Politologiya. 2016. № 1. (222). Vyp. 37. S. 63-64.

35. Chen G. «Strategicheskyy treugol'nik» v politike SShA v otnoshenii Kitaya v period s 1972 po 1984 gg. Al'manakh Kazachestvo. 2018. № 31. S. 15-23.

36. Chen G. Evolyutsiya politiki SShA v otnoshenii KNR (1949–2016 gg.): dis. ... kand. ist. nauk: 07.00.15. Moskva, 2019. 221 s.

37. Shevchuk O. V. Amerykans'ko-kytays'ki vidnosyny u viys'koviy sferi: evolyutsiya dynamiky // Naukovi pratsi: naukovo-metodychnyy zhurnal. 2012. Vyp.192. T. 204. Politolohiya. S. 122-126.

38. Asian Survey. 1977. August.

39. Brown H. Thinking about National Security: Defense and Foreign Policy in Dangerous World. Boulder: Westview press, 1983. 288 p.

40. Brzezinski Z. Power and Principle: Memoirs of National Security Adviser, 1977–1981. New York: Farrar, Straus, Giroux, 1983. 587 p.

41. Carter J. Keeping Fait: Memoirs of a President. Toronto etc.: Bantam Books, 1982. 622 p.

42. Carter J. Presidential Directive 59 (PD-59) «Nuclear Weapons Employment Policy». 25 July, 1980. URL: <https://nsarchive2.gwu.edu/nukevault/ebb390/docs/7-25-80%20PD%2059.pdf>

43. Carter J. State of the Union Address 1980. January 23, 1980. URL: <https://www.jimmycarterlibrary.gov/assets/documents/speeches/su80jec.phtml>
44. China, the Soviet Union, and the West: Strategic and Political Dimensions in the 1980s. Ed. by S.T. Douglas, T.T. William. Boulder: Westview, 1982. 310 p.
45. Harding H. Managing US–China Relations. Evolving Strategic Realities: Implications for U. S. Policymakers. Ed. by F. D. Margiotta. Washington: National Defense University Press, 1980. P. 39-58.
46. Kissinger H. White House Years. Boston: Little, Brown and Company, 1979. 1751 p.
47. Los Angeles Times. 1980. 14 January.
48. Oxenberg M. China Policy for the 1980's. Foreign Affairs. 1980/81. Winter. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/1980-12-01/china-policy-1980s>
49. Sutter R. The China Quandary: Domestic Determinants of U.S. China Policy, 1972–1982. Boulder: Westview Press, 1983. 194 p.
50. Talbott S. The Strategic Dimension of the Sino-American Relationship: Enemy of Our Enemy, or True Friend. The China Factor: Sino-American Relations and the Global Scene. Englewood Cliff: Prentice-Hall, 1981. P. 81-113.
51. Tan Q. The Making of U.S. China Policy: From Normalization to the Post-Cold War Era. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1992. 191 p.
52. The Washington Post. 1981. 19 November.
53. Vance S. Hard choices. Critical choices. Crucial years in American Foreign Policy. New York: Simon and Schuster, 1983. 541 p.

ANATOLIY V. GONCHARENKO
(*Sumy State University, Ukraine*)

THE FOREIGN POLICY OF US PRESIDENT JAMES E. CARTER ON THE PEOPLES REPUBLIC OF CHINA, 1980–1981

***Abstract.** The article researches the US foreign policy towards the PRC during the presidency of James E. Carter in 1980–1981. The practical implementation of pre-election initiatives by the administration of the President James E. Carter in the Chinese direction in 1980–1981 was studied. There were analyzed reasons, course and consequences of intensification of Washington's foreign policy strategy towards Beijing during the investigated period. The role of various groups in the American establishment in the process of forming the foreign policy course of the new administration towards China in 1980–1981 is outlined. It is described the specific US foreign policy actions towards communist China of James E. Carter presidential period.*

***Keywords:** USA, PRC, ROC, China, Taiwan, foreign policy, American-Chinese relations, James («Jimmy») Carter, Cyrus Vance, Harold Brown, Zbigniew Brzezinski, Deng Xiaoping.*

Отримано 25.12.2022 р.